

Försvarsdepartementet

Externt Diarienummer
Fö2025/00256

Remissvar gällande ”En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor (Fö2025:6)”

Bakgrund

Räddningstjänsten Fyrbodol är den myndighet som för Trollhättans Stads räkning prövar tillstånd för hantering av brandfarlig och explosiv vara samt utövar tillsyn inom detta område. Därav har Räddningstjänsten Fyrbodol fått i uppdrag att i Trollhättans Stads ställe svara på den remitterade lagändringen. I detta dokument benämns Räddningstjänsten Fyrbodol vidare som RFBD.

Yttrande

RFBD tillstyrker i generella termer promemorians förslag med grund i pågående samhällsutveckling. Alla inblandade i hantering av explosiva varor får enligt RFBDs synsätt vara med att bidra till att bryta den negativa trenden med ökad arbetsbelastning och administrativa uppgifter.

RFBD anser att förslaget till förändring generellt är välavvägt samt innehåller flera delar som enligt RFBD:s bedömning kommer ge viss effekt mot den problematik som beskrivs. Dock krävs förtydliganden avseende flera föreslagna paragrafer, antingen i förarbetet, genom tillkommande föreskrift, eller i själva lagtexten. För att förändringarna snabbt ska ge effekt bedömer RFBD det som behövt att klargöra så många oklarheter som möjligt innan lagen träder i kraft.

Frågan om finansiering av ökade krav på kommunen som ansvarig aktör behöver åtgärdas. Kommunerna har svårt att finansiera lagstadgad verksamhet och med ökade krav kan ökad svårighet till lagefterlevnad medfölja. Om Riksdagen med ny lagstiftning vill uppnå effekt krävs utökad finansiering till kommunerna i den specifika frågan.

Detta yttrande har beslutats av Förbundsdirektör / Räddningschef Markus Green. Föredragande i ärendet har varit Brandinspektör Karl-Magnus Strömberg och Brandingenjör Casper Flensburg.

Markus Green
Förbundsdirektör / Räddningschef

Casper Flensburg
Brandingenjör

Detaljerade kommentarer

Nedan följer detaljerade kommentarer för de individuella förslagen till förändring.

Kommentarer gällande förändring av OSL

RFBD ställer sig positiva till förtydligandet och utökandet av 18 kap. 16 § i OSL. Eftersom en tillsyn i stort innehåller samma uppgifter som vid en tillståndsprocess förefaller det rimligt att sekretessen inte ska bero av ärendets typ utan i stället av uppgiftens art.

Kommentarer gällande förändring av LBE

"15 a § Den som innehar tillstånd enligt 18 § första stycket 1–5 och andra stycket ska underrätta tillståndsmyndigheten om varje överlåtelse eller överlämnande eller försök därtill av explosiva vara som denne bedömer ha varit tvivelaktigt på grund av händelsens karaktär eller omfattning."

Det är redan otillåtet att överlåta explosiva vara till obehörig enligt 15 § LBE och straffsanktionerat genom 28-33 §§ LBE, således förutsätts en anmälan enligt 15 a § gälla misstanke om brott. En sådan anmälan om misstanke kommer att kräva utredningsåtgärder innan det mynnar ut i någon slags handling från berörd myndighet. Då stycket avser tillstånd till förvaring, överlåtelse, och användning är kommunen tillståndsmyndighet. RFBD anser inte att de själva eller andra liknande räddningstjänstorganisationer har vare sig resurser eller kompetens att följa upp en misstänkt överlåtelse i tillräcklig omfattning för att det ska leda till åtgärd såsom att återkalla tillstånd. I och med promemorians föreslagna förändring av 25 § ska en sådan uppgift skyndsamt komma polismyndigheten tillkänna, således blir kommunen endast en mellanhand på vägen till den myndighet som slutligen ska utreda anmälan.

RFBD anser därför att sådana underrättelser ska skickas till Polismyndigheten för bedömning om en förundersökning ska inledas. Vidare kan det även finnas ett underrättelsevärde i informationen som kan tillföras Polismyndighetens underrättelseverksamhet. RFBD ser dock ett värde av att ta emot en sådan anmälan för att framöver bedöma lämplighet.

"18 § Frågor om tillstånd till hantering och överföring av explosiva varor i övriga fall ska prövas av den kommun där varorna ska hanteras. Om frågan gäller användning, överföring eller förvaring av explosiva varor i ett flyttbart förråd som ska ske i mer än en kommun ska frågan prövas av den kommun där sökanden är bosatt eller där verksamheten har sitt säte."

RFBD vill lyfta problematiken med att ett flyttbart förråds lokalisering inte kommer att prövas på samma sätt som ett stadigvarande förråd. Detta är också något som anges på sida 44 av remissunderlaget. Detta innebär att RFBD kan utfärda ett tillstånd för ett tillfälligt förråd som placeras i annan kommun utan möjlighet att säkerställa att erforderliga skyddsavstånd uppnås. RFBD har haft kontakt med ett antal större bergsprängningsverksamheter i området med mycket lång erfarenhet, de anger att de inte har sett ett behov av detta. Vidare är RFBD frågande i hur ett tillstånd för ett flyttbart förråd ska utformas med avseende på villkor och hur tillståndsmyndigheten säkerställer att föreskriftskrav uppfylls på den tillfälliga förvaringsplatsen.

RFBD förespråkar att möjligheten till nyttjande av flyttbara förråd som prövas av den kommun där verksamheten har sin geografiska hemvist stryks i sin helhet och ersätts med ett tillståndsförfarande i den kommun där förvaringen kommer att ske. Dock medger § 18 a en utökad möjlighet för berörd kommun att åtgärda sådana brister genom tillsyn till följd av anmälan.

"18 a § Den som har tillstånd till hantering av explosiva varor enligt 18 § andra stycket ska anmäla användning av explosiva varor eller förvaring av explosiva varor i ett flyttbart förråd till tillsynsmyndigheten i den kommun där användningen eller den tillfälliga förvaringen ska ske.

Anmälan ska göras senast fem arbetsdagar innan användningen eller förvaringen påbörjas och innehålla uppgift om tid och plats för användningen eller förvaringen samt vilken tillståndsmyndighet som beviljat tillstånd till hanteringen."

RFBD ställer sig positiva till en anmälningsplikt för nyttjande av explosiv vara, detta blir en förutsättning för att kunna genomföra oanmäld tillsyn eller kontroll vilket tidigare varit praktiskt svårigenomförbart.

RFBD är enligt kommentarerna på föregående paragraf tveksam till att tillåta tillfällig förvaring i flyttbart förråd. RFBD anser även att begreppet tillfälligt bör förtydligas med syfte att ge en klar gräns för de fall då flyttbara förråd blir applicerbara kontra då en verksamhet behöver ansöka om tillstånd i den kommun arbetet sker i. Utan att tydligt skilja detta åt kan varierande förfarande förekomma mellan kommuner vilket ger en oförutsägbarhet både för yrkesaktörer och tillståndsmyndigheter.

"19 § Vid prövningen av om en person är lämplig och i övrigt har de förutsättningar som krävs för att hantera, överföra, importera och exportera brandfarliga och explosiva varor ska särskild hänsyn tas till omständigheter som kan medföra att det föreligger en risk för obehörigt förfarande eller att brandfarliga eller explosiva varor hanteras i strid med denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen."

Lämplighetsprövningen har från Prop. 2020/21:158 ett redan brett omfång vilket enligt remissunderlaget avses breddas ytterligare i och med tillägget till § 19. Således uppstår behovet av att likrikta bedömningar kommuner emellan, särskilt eftersom avsedd risk inte behöver vara konkret eller ha manifesterats. RFBD ser en risk för att sådana bedömningar blir allt för subjektiva, eller att de av ren enkelhet inte görs. Då det saknas vägledning från MSB i frågan så bör detta prioriteras inom ramen för uppdraget enligt 19e §.

RFBD vill framföra att 19 § efter ett antal förändringar blivit mycket lång och till viss del komplex att tyda i frågor om vilka delar som endast avser explosiv vara och de delar som avser både brandfarlig och explosiv vara. Därmed anser RFBD att hela paragrafen ska delas till en generell och en som endast avser tillkommande delar för explosiv vara.

"19 c § Om det behövs med hänsyn till risken för obehörigt förfarande, brand och explosion samt konsekvenserna av en brand eller en explosion, får tillståndsmyndigheten besluta om nya eller ändrade villkor för tillståndet."

RFBD finner ingen erinran mot föreslagen förändring av § 19 c.

"19 e § Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska samordna tillståndsmyndigheternas verksamhet och hjälpa dem i deras arbete med tillståndsverksamheten enligt denna lag."

RFBD ställer sig positiva till att MSB ges ett utökat samordningsansvar.

"20 § Vid bedömningen av om ett tillstånd ska återkallas ska särskilt beaktas om

- 1. tillståndshavaren har nekat en tillsynsmyndighet upplysningar, handlingar eller tillträde för tillsyn enligt 24 §,*
- 2. tillståndshavaren inte har kunnat redovisa för de explosiva varor som hanteras, överförs, importeras eller exporteras, eller*
- 3. tillståndshavaren inte har anmält förlust av explosiva varor till Polismyndigheten.*

RFBD är positiva till förslaget. Förslaget kommer medföra utökade kompetenskrav gällande exempelvis registersystem och undersökningsmetoder, för att uppfylla dessa behov behövs stöd från MSB enligt 19e §.

"20 b § Polismyndigheten får hos tillståndsmyndigheten ansöka om återkallelse av tillstånd enligt 20 § och godkännande av föreståndare och deltagare enligt 20 a §."

RFBD ställer sig positiv till förslaget. Dock måste polismyndigheten i de fallen vara tydliga för att tillståndsmyndigheten ska kunna motivera besluten på förvaltningsrättsligt korrekt sätt eller i annat fall vara tillräcklig för att tillståndsmyndigheten ska kunna påbörja utredning av begäran.

RFBD ställer sig positiva till förslaget i de fall det gäller ett ärende som är i förvaltningsskedet dvs under tillståndstiden. I samband med beslutsprocessen bör det göras ett tillägg i lagtexten där det anges att Polismyndigheten får status som utpekad part med rätt att överklaga tillståndsmyndighetens beslut där de i sitt yttrande till tillståndsmyndigheten avstyrkt att tillstånd utfärdas eller att personer godkänns. Då tillståndsmyndigheten redan fattat beslut i ett ärende så bör en begäran enligt 20b § hanteras av en överprövande instans i de fallen.

"23 § Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska ha tillsyn över att kommunerna följer denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har rätt att av den kommun som tillsynen avser få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

Om en kommun inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen får Myndigheten för samhällsskydd och beredskap förelägga kommunen att åtgärda bristerna."

RFBD ställer sig positiva till att MSB ges ett tillsynsansvar över LBE.

"25 § En tillsynsmyndighet ska skyndsamt anmäla överträdelser av bestämmelser i denna lag eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen till Polismyndigheten, om det finns anledning att anta att ett brott har begåtts."

Tillsynsmyndigheten ska inte själv göra någon bedömning av överträdelsens allvar eller om den skulle kunna föranleda en fällande dom, utan anmäla de faktiska förhållandena så snart en straffbar överträdelse kan konstateras.

RFBD vill framföra att föreslagen paragraf kommer medföra en hög administrativ börda för polismyndigheten med hänsyn till volymen föreskriftsöverträdelser som sker. I 30 § anges att i ringa fall döms inte ansvar enligt denna lag. Eftersom förslaget till 25 § anger att tillsynsmyndigheten inte ska bedöma överträdelsens allvar eller om den kan föranleda en fällande dom blir tolkningen att även ringa överträdelser ska anmälas. Således ska alla förelägganden som tillsynsmyndigheten meddelar även delges polisen.

RFBD bedömer varken det som rimligt eller ändamålsenligt att exempelvis felaktig skyltning delges polismyndigheten eftersom överträdelser likt dessa inte kommer resultera i åtgärd. Överträdelser likt dessa hanteras lämpligast av tillståndsmyndigheten som underlag för bedömning av föreståndarens kompetens samt vid lämplighetsprövning där sådan kan bli aktuell.

Sammantaget förhåller sig dock RFBD positivt till förslaget förutsatt att överträdelserna vilka ska anmälas begränsas till sådana som är straffbara samt att vad som utgör sådan tydliggörs.

”27 § Avgifter enligt denna lag får tas ut för tillståndsprovning, tillsyn, provtagning och undersökning av prov, *anmälan om användning och förvaring av explosiv vara*, godkännande av föreståndare och deltagare, godkännande av explosiv vara och beslut om huruvida en vara är att anse som en explosiv vara.”

RFBD utför flera åtgärder i anslutning till lagkrav där vi inte har rätt att ta ut avgift enligt 27 §. Exempel på sådana uppgifter är anmälan av föreståndare för brandfarlig vara och registrering av uppgifter i NATEV.

Då reglering om anmälan av föreståndare i anslutning till lag (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor reglerades i förordningen (1988:1145) saknas utredarnas avvägningar runt kostnadstäckning för tillståndsmyndigheten i samband med anmälan under tiden för ett tillstånds giltighetstid. Propositionen 1987/88:101 har följande lydelse på sid. 50 ”*Kommunen får ta ut avgift i ärenden om tillstånd till hantering av brandfarliga varor och förhandsbesked om sådant tillstånd av sökanden. Avgiften får motsvara kommunens samtliga kostnader för ärendehandläggningen.*”

När kravet på anmälan av föreståndare för hantering av brandfarlig vara introducerades i 9 § lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor finns inte detta moment med i den uppräknings av uppgifter lagen anser får finansieras via avgifter.

Av sid 56 prop. 2009/10:2023 framgår ”*Utredningen har stannat för att myndigheternas verksamhet i form av tillsyn, godkännande m.m. även i fortsättningsvis ska vara avgiftsfinansierad. Utgångspunkten på detta område bör, enligt utredningen, vara att den som orsakat kostnader vid myndigheterna också betalar för dem.*”

Regeringen delar utredningens bedömning.

Nedan redovisas de myndighetsuppgifter som regeringen bedömer bör få finansieras genom avgifter.

- *Tillståndsprovning. Utredningen har även föreslagit att ”annat liknande arbete” ska få finansieras genom avgifter. Med det senare menar utredningen bl.a. projektarbete. Vad detta arbete skulle bestå i, när denna avgift ska betalas och till vem är dock oklart. Regeringen anser därför att förslaget i den delen inte är lämpligt att genomföra.*
- *Tillsyn. Den aktuella myndigheten ska få ta ut avgift när den utövar direkt tillsyn.*
- *Provtagning och undersökning av prov. Här avses sådan provtagning och undersökning som tillsynsmyndigheten utför inom sitt tillsyns uppdrag. Detta är avgifter för konkreta merkostnader som tillsyns myndigheten kan få, till exempel för att göra en kemisk analys av ett ämne för att fastställa vad det har för fysikaliska egenskaper.*
- *Godkännande av föreståndare.*
- *Godkännande av explosiv vara samt för beslut om en vara är att anse som en explosiv vara eller inte.”*

Det framgår på sida 76 av prop. 2023/24:139 att registrering av tillstånd i nationellt tillståndsregister för explosiva varor (NATEV) inte är att anse som del av tillståndsprovningen och därmed inte heller grund för debitering. Dock utgör NATEV ett externt register och är att se som en tillkommande skyldighet utanför tillståndsuppdraget.

I den förestående lagändringen finns en möjlighet enligt 27 § att avgiftsbelägga anmälan av användning och tillfällig förvaring. RFBD ser ingen skillnad i den nu förestående ändringen och utelämnandet att avgiftsbelägga anmälan av föreståndare för brandfarliga varor. RFBD förespråkar därför att den 27 § ändras på så sätt att de praktiska eller administrativa arbetsuppgifter som kommunen åläggs genom lagstiftningen också kan debiteras den som innehar tillstånd att hantera brandfarlig eller explosiv vara. Vid kommande ändringar i lag kan det tillkomma fler administrativa uppgifter som inte täcks av 27 § vilket slutligen kommer resultera i att stora delar av myndighetens uppdrag inte går att finansiera varför kostnaden för detta arbete kommer belasta kommunernas skattebetalare och inte de verksamheter som föranleder arbetet.

"32 a § Brandfarlig eller explosiv vara som innehafts med tillstånd enligt denna lag får förklaras förverkad när tillståndet upphört eller återkallats om

1. innehavaren inte följt ett föreläggande från tillståndsmyndigheten att på visst sätt hantera varan, eller

2. det med hänsyn till omständigheterna kan befaras att varan kan komma till brottslig användning eller på annat sätt hanteras av obehöriga."

RFBD ställer sig positiva till möjlighet att förverka brandfarlig eller explosiv vara enligt paragraf ovan, dock anser RFBD att ytterligare klargörande behövs för denna process.